

שעור ח: אכילה בסוכה

Session #8: Eating in the Sukkah

Background Texts

- (1) ויקרא כג, מב
בִּסְכַּת תִּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בִּסְכַּת
- (2) ויקרא ח, לה
וּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתּוֹ ה' וְלֹא תָמוּתוּ כִּי־כֵן צִוִּיתִי:
- (3) ויקרא כג, לו
אִךְ בְּבִיטוּלָה עֵשֶׂה יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפְּכֶם אֶת־תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחְנוּ אֶת־חֲגֵדֵי שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שִׁבְתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁבְתוֹן:
- (4) ויקרא כג, ו
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת לַה' שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ:
- (5) שמות יב, יח
בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצֶּדֶד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב:

Our Sugya

- (6) סוכה ב:ו
רבי אליעזר אומר, אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת חַיֵּב אָדָם לֵאכֹל בְּסֻכָּה, אַחַת בַּיּוֹם וְאַחַת בַּלַּיְלָה. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, אֵין לְדַבֵּר קִצְבָה, חוּץ מְלִילֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּלֶבֶד. וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִי שֶׁלֹּא אָכַל לַיְלִי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן, יִשְׁלַח בְּלִילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, אֵין לְדַבֵּר תְּשֻׁלּוּמִין, עַל זֶה נֹאמַר מִצֶּדֶד לֹא יִכַּל לַחֲנִית.
- (7) סוכה כ"ז.
גמ': מ"ט דר' אליעזר תִּשְׁבוּ כַּעֲיֵן תְּדוּרוֹ מה דירה אחת ביום ואחת בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה. ורבנן כדירה מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אף סוכה נמי אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל. אי הכי אפי' לילי יום טוב ראשון נמי. א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק נאמר כאן וְיָמֵה עֵשֶׂה וְנֹאמַר 'בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּחַג הַמִּצּוֹת מה להלן לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות אף כאן לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות. והתם מנלן אמר קרא בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצֶּדֶד הַכְּתוּב קַבְּעוּ חוּבָה.
- ועוד א"ר אליעזר. והא א"ר אליעזר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת חַיֵּב אָדָם לֵאכֹל בְּסֻכָּה, אַחַת בַּיּוֹם וְאַחַת בַּלַּיְלָה אמר בירא א"ר אמי חֲזַר בּוֹ ר' אֱלִיעֶזֶר.

Yerushalmi

- (8) ירושלמי סוכה ב:ז
מה טעמא דר' ליעזר נאמר כאן תִּשְׁבוּ. ונאמר להלן וּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה. מה ישיבה שנא' להלן עשה בה את הלילות כימים אף ישיבה שנאמר כאן נעשה בה את הלילות כימים. ר' יוחנן בשם ר' ישמעאל נאמר ט"ו בפסח ונאמר ט"ו בחג. מה ט"ו שנאמר בפסח לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות אף ט"ו שנא' בחג לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות.

Midrash Lekah Tov (11th c. Italy)

- (9) פסיקתא זוטרתיא (לקח טוב) ויקרא פרשת אמור [דף נז עמוד ב]
בִּסְכּוֹת תִּשְׁבוּ... תִּשְׁבוּ. אֵין תִּשְׁבוּ אֲלֵא כַּעֲיֵן תְּדוּרוֹ. מִכָּאן אָמְרוּ אוֹכֵל וּשְׂוֹתָה בְּסוּכָה וּשְׂוֹתָה בְּסוּכָה וּמִטְיִיל בְּסוּכָה וּמַעֲלָה כְּלִים נֹאִים בְּסוּכָה וְקוֹרָא בְּסוּכָה. שִׁבְעַת יָמִים. נֹאמַר כֹּאן שִׁבְעַת יָמִים וְנֹאמַר בְּמִלּוּאִים וּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים. מה להלן עשה לילות כימים אף כאן עשה לילות כימים. מִכָּאן אָמְרוּ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת צָרִיךְ אָדָם לֵאכֹל בְּסוּכָה אַחַת בַּיּוֹם וְאַחַת בַּלַּיְלָה וְצָרִיךְ לְבַרֵךְ לִישֵׁב בְּסוּכָה בְּכָל פַּעַם וּפַעַם.

Related Sugyot

(10) ירושלמי סוכה ב:ז

חברייא בעיין אומריהם מה להלן עד שיכנסו למצה בתאווה. וכא עד שיכנסו לסוכה בתאווה. רבי זעירה בעי אי מה להלן עד שיאכל כזית מצה. וכא עד שיאכל כזית דגן בסוכה רבי הושעיה אמר כל שבעה חובה. ר' ברכיה אמר פליגין. רב אבונא אמר לא פליגין. מהד אמר ר' יוחנן בשנתן דעתו. מה דאמר רבי הושעיה בשלא נתן דעתו. תני בשם ר' ליעזר מי שלא עשה סוכתו בערב הרגל אל יעשה ברגל. והתני בר קפרא נפלה סוכתו ברגל יקימנה ברגל. ר' אחא בשם רבי חיננא קנס קנסו רבי ליעזר שלא עשה סוכתו מערב הרגל. מחלפה שיטתיה דר' ליעזר תמן הוא אמר "ד סעודות חייב אדם לוכל בסוכה וכיי אמר הכין. א"ר אחא למצוה הושווה:

(11) וגמרא ברכות מ"ט:

אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב נחמן אמר שמואל: טעה ולא הזכיר של ראש חדש בתפלה – מחזירין אותו. בברכת המזון – אין מחזירין אותו. אמר ליה רב אבין לרב עמרם: מאי שנא תפלה ומאי שנא ברכת המזון? אמר ליה: אף לדידי קשיא לי ושאילתיה לרב נחמן, ואמר לי: מיניה דמר שמואל לא שמייע לי, אלא נחזי אנן: תפלה דחובה היא – מחזירין אותו. ברכת מזונא, דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל – אין מחזירין אותו. אלא מעתה שבתות וימים טובים, דלא סגי דלא אכיל – הכי נמי דאי טעי הדר? – אמר ליה: אין, דאמר רבי שילא אמר רב: טעה – חוזר לראש.

Rambam

(12) הלכות שופר וסוכה ולולב ו:ו

אכילה בלילי יום טוב הראשון בסוכה חובה. אפלו אכל כזית פת יצא ידי חובתו. מכאן ואילך רשות. רצה לאכל סעדה סועד בסוכה. רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פרות או קליות חוץ לסוכה אוכל כדין אכילת מצה בפסח:

(13) הלכות שבת ל:ט

חייב אדם לאכל שלש סעדות בשבת אחת ערבית ואחת שחרית ואחת במנחה. וצריך להזהר בשלש סעדות אלו שלא יפחת מהן כלל. ואפלו עני המתפרנס מן הצדקה סועד שלש סעדות. ואם היה חולה מרב האכילה או שהיה מתענה תמיד פטור משלש סעדות. וצריך לקבוע כל סעדה משלשתן על היין ולבצע על שתי כפרות. וכן בימים טובים:

(14) הלכות שופר וסוכה ולולב ו:ב

כל זמן שיכנס לישב בסוכה כל שבעה מברך קדם שישב אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה. ובלילי יום טוב הראשון מברך על הסוכה ואחר כך על הזמן. ומסדר כל הברכות על הכוס. נמצא מקדש מעמד ומברך לישב בסוכה ויושב ואחר כך מברך על הזמן. וכזה היה מנהג רבותי ורובי ספרד לקדש מעמד בליל ראשון של חג הסוכות כמו שבארנו:

(15) ירושלמי ברכות ט:ג

כנס לישב בה אומר ברוך אשר קידשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה. משהוא מברך עליה לילי יום טוב הראשון אינו צריך לברך עליה עוד.

(16) ירושלמי ברכות ג:ג

מה בין סוכה ומה בין לולב? סוכה אינה טעונה ברכה אלא לילי י"ט הראשון בלבד לולב טעון ברכה כל שבעה ר' יוסי ור' אחא הוו יתבין אמרין מה בין סוכה ומה בין לולב סוכה נוהגת בלילות ובימים לולב אינו נוהג אלא ביום

(17) חמץ ומצה ו:א

מצות עשה מן התורה לאכל מצה בליל חמשה עשר שנאמר בערב האכלו מצת. בכל מקום ובכל זמן. ולא תלה אכילה זו בקרבן הפסח אלא זו מצוה בפני עצמה ומצותה כל הלילה. אבל בשאר הרגל אכילת מצה רשות רצה אוכל מצה רצה אוכל ארז או דחן או קליות או פרות. אבל בליל חמשה עשר בלבד חובה. ומשאכל כזית יצא ידי חובתו:

(18) ספר המנוחה שופר וסוכה ולולב ו:ו

כתב הרב: אכילה בליל יום טוב הראשון בסוכה חובה כו' – אמר המפרש דילפינן חמשה עשר חמשה יום. מחג המצות מה התם לילה הראשון חובה אף סוכה נמי דלענין אכילה שוים אבל יתרה סוכה דחייב למקרא ולמתנא ולטייל בסוכה ומש"ה תקינו רבנן לברכה בהאי לישנא לישב בסוכה ולא תקינו לאכול בסוכה ובהא תליא טעמא דשאלתא דשאלו קמאי מ"ש דגבי מצה לא מברכינן אלא לילה הראשון וגבי סוכה מברכינן לישב בסוכה כל שבעה ובהלכות חמץ ומצה הארכנו בענין זה:

Rishonim

(19) תוספות סוכה כ"ז.

אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל – כלל דאי אכיל חייב לאכול בסוכה כדאמרין לעיל **ומשמע הכא דבי"ט לא הוי חובה** ואי בעי לא אכיל כלל חוץ מליל י"ט הראשון ולפי זה **אם טעה ולא הזכיר של י"ט בברכת המזון אינו צריך לחזור** והא דאמרי' פ' שלשה שאכלו (ברכות דף מט:) **שבתות וי"ט דלא סגי ליה דלא אכיל אם טעה חוזר** לא מיתוקמא אלא בלילי י"ט הראשון של פסח ובלילי י"ט הראשון של חג והא הראשון של חג הוא דאשכחן בפ' ב' דביצה (דף טו:) ובפ' אלו דברים בפסחים (דף סח:) גבי י"ט **חלקהו חציו לה' וחציו לכם חציו לאכילה וחציו לבית המדרש דברי ר' יהושע** אפשר בבישורא ופירי דאין בהן ברכת המזון ולא בעי הזכרת י"ט אבל לילי י"ט הראשון של חג לא סגי בלא פת כיון דילפינן מחג המצות אע"ג דלר' אליעזר אמרינן בשאר ימים אם השלים במיני תרגימא יצא.

(20) ריטב"א סוכה כ"ז.

הא דאמרי' אף סוכה אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל לאו למימרא דלא אכיל פת דהא חיי' לאכול פת בשבתות וי"ט דאמרין בפ' שלשה שאכלו טעה ולא הזכיר של ר"ח בבהמ"ז אין מחזירין אותו בשבתות וי"ט מחזירין אותו פרישנא משום דר"ח אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל ושבתות וי"ט ע"כ אכיל. והא ודאי כי אמרי' דבר"ח אי בעי לא אכיל לאו דלא אכיל כלל דהא אסור להתענות בה אלא דלא אכיל פת קאמר ומינה דבשבתות וי"ט על כרחיה אכיל פת וליכא למימר דהיינו דוקא בליל הראשונה של פסח שקבעו הכתוב חובה מדכתיב **בערב תאכלו מצות** ובלילה י"ט הראשון של חג דגמרי ט"ו ט"ו מחג המצות כדאיתא בסמוך אבל שאר ימים טובים לא מחייב לאכול פת דהא ליתא מדאמרין התם סתמא בשבתות וי"ט מחזירין אותו ולא קא' אין מחזירין אלא בשל ר"ח אלמא כלהו י"ט בני חזר' משום דלא סגי דלא אכיל פת וחייב בהם בסעודה ולחם משנה כשבת **וחציו לה' וחציו לכם** כדאיתא ב"ט ואפילו רבי אליעזר לא פטר אלא בשכולו ליי' ובעצרת הכל מודים שכלו לכם ומה שחדש הכתוב בלילי י"ט ראשון של פסח מדכתיב **בערב תאכלו מצות** היינו לחייבו בדין מצה ראויה דאלו מדין י"ט יוצא בכל שהוא פת ובמצה עשירה וכן בלילה הראשונה של סוכה ושאר ימים אמרי' הכי דאי בעי לא אכיל מדין סוכה אלא אוכל עד כביצה פת חוץ לסוכה ויצא מדין י"ט ולפיכך בא הכתוב וחייבו לאכול בסוכה משום מצות סוכה בלילה הראשונה דילפינן ט"ו ט"ו ממצה אבל בשאר ימי החג כל שלא אכל קבע חוץ לסוכה אם אכל כזית פת חוץ לסוכה ועשה שאר ענין בסוכה יצא מחובת י"ט וחובת סוכה. ומצינו למדין ששבתות וי"ט שוין להתחייב באכילת כזית פת בג' סעודות ובליל י"ט של פסח חייב במצה ראויה ובליל י"ט ראשון של סוכות חייב לאכול פת בסוכה ושיעור אכילה זו של לילי סוכות י"א שהוא יותר מכביצה שהוא אכילת קבע וחייב בסוכה ולא ילפינן מחג המצות אלא לחייבו באכילת פת כמוהו אבל אין שיעוריהם שוים דבמצה דחייב אכילת מצה היא סתם אכילה הוא כזית אבל הכא דחייב אכילה בסוכה הוא מדין סוכה שיעור הראוי לחובה דהיינו יותר מכביצה בעינן וכן היה אומר מורי נר"ו אבל אחר כך חזר בו ואמר לי דכיון דגמרינן ג"ש מחג המצות לגמרי דרשינן מה התם בכזית אף כאן בכזית מדלא פירשו לה בשמעתין ואע"ג דבשאר החג כזית לית ליה קבע ורשאי לאכול חוץ לסוכה בליל הראשון שקבעו הכתוב חובה בסוכה עשאו אכילת קבע וזה נכון ולא מצינן חילוק בימי החג בין ליל הא' לשאר ימים אלא בחיוב אכילה זו דאלו בעניני חיוב הסוכה שלא לאכול ולשתות קבע חוץ לסוכה ושלא לישן קבע חוץ לסוכה דינ' שוה והכתוב השוה אותם בסוכות תשבו שבעת ימים וזה פשוטו אבל שמעתי בשם גדול מגדולי הדור אשר בצרפת שהיה מחייב לישן בסוכה בלילה הראשונה של סוכות ואפי' ירדו גשמים שינת עראי מיהת ולא התירו לו לירד מן הסוכה אלא בשאר ימים שהם רשות אבל בלילה הראשונה הכתוב קבעו חובה מג"ש דט"ו ט"ו מחג המצות והא ליתא כלל לפום האי דכתיבנא שאין חיוב ליל הראשון אלא באכילה דומיא דליל ח' של פסח דחייב שינה לא אתי מהתם דלא מחייב בשינה. ותו דא"כ היה סתים לן תנא לקמן שאם ירדו גשמים יצאו מן הסוכה ולא חלק בין ליל הראשון לשאר ימים אלא ודאי דהא ליתא כלל ומה שכתבנו נכון ועיקר לכל מודה על האמת מפי מורי נר"ו:

(21) בעל המאור פסחים ס"ח:

...והיינו דתנן בסוכה (דף כז.): וחכ"א: אין לדבר קצבה, חוץ מלילי יום טוב הראשון. ולמחרת, ביום טוב הראשון עצמו, **יש לומר שנפטר בקביעות הסעודה שקבע בלילו, וביום, אם רצה אוכל אכילת עראי חוץ לסוכה ואינו חייב בסוכה. א"נ, יש לומר, אם רצה אינו אוכל כלל ביום, לפי שמשונה הוא יום טוב של סוכה משאר ימים טובים, דהא אקשיה רחמנא לדירה, אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל. וכשם שהיה ר"א משנה בו להחמיר, כך חכמים משנים בו להקל.**

From The Geniza¹

(22) ברכת המזון מפוייטת לכבוד סוכות - מהגניזה

אוֹגְדֵי רִיבוּעַ סִיחִים
בְּמִצּוֹת לְקִיחָה סוּחָחִים
גִּילָה בְּלִיב טוֹב שְׂמִיחִים
דְּבָרַת הַלֵּל פּוֹצְחִים

5 הָדָר עוֹמְסִים בְּלֵב טוֹב
וְלִהְיָאֲדִירָךְ הָדוּר בְּלֵב טוֹב
זְבָדִים מְעַמְדָּךְ זָבָד טוֹב
חוֹנְנִים בְּדַת לְקַח טוֹב

ככ>תוב> כי לקנח] טוב <נתתי לכם תורתי אל תעזבו> (משלי ד, ב)
<ונ>אמר> פו>תח את ידך ומשביע לכל חי רצון> (תה' קמה, טז)
<ברוך... הזן>

טוֹלְלִים עֲנֵפֵי כְּפוֹת
יֶקֶר לְאֵל לְיַפּוֹת 10
כַּעַס וּמְסֻטִין לְכְּפוֹת
לְבָם הַשְּׁבוּר לְדְפוֹת

15 מֵה לֵיִם בְּדַת בְּמֵינִים אַרְבָּעָה
נוֹעְדִים שְׁבַת בְּסוּכָה שְׁבַעָה
שׁוֹבַע שְׂמֻחוֹת שְׁבַעָה
עוֹרְכֵי אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת לְשׁוֹבַעָה

In the 2nd Berakhah, thanking God for the food, he adds the obligation to eat 14 meals in the Sukkah (line #16)

ככ>תוב> תודיעני ארץ חיים <שבע שמחות את פניך נעמות בימינך נצח> (תה' טז, יא)
<ונ>אמר> וא>כלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך> (דב' ח, י)
<ברוך... על הארץ>

פֶּאֶר הַסּוּכָה הַנוֹפֵלֶת
צוּר [הַאֲזִיר לְנֹאפֵלֶת
קוּמִם דְּפָנוֹת מְשֻׁפֵּלֶת
רוּמִם שְׁעָרִים הָיוֹת נִכְפָּלֶת 2

שְׁפִלוּתָהּ מְעַפֵּר תְּקִים
שְׁעָרִים וְנֹאִים וְאֵתִיקִים
תִּדְלָנָה מִמְעַמְקִים
תִּילָה בְּמֵאֵז תְּקִים

ככ>תוב> ביום ההוא אקים <את סכת דויד הנפלת וגדרתי את פריציהן והרסתיו אקים ובניתיה כימי
עולם> (עמוס ט, יא)
<ונ>אמר> בונה ירושלים <יי נדחי ישראל יכנס> (תה' קמו, ב)
<ברוך... בונה>

¹ See Stahl, Yaakov Yisrael, *Eating Fourteen Meals in the Sukkah: A Forgotten Eretz Yisraeli Halakha?* Segulah #17, Erev Sukkot 5781; special thanks to Prof. Avi Shmidman for making this text available